

บทที่ 10

อยู่เพื่อถวายตัวแด่พระเจ้า

เหตุการณ์ที่ลึกซึ้งที่สุด แม้ไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่น่าทึ่งที่สุดสำหรับชาวคณะอัครทูตใน ปี 1936 คือ ชิสเตอร์ทั้งสองสำนักมีการเข้าเฝ้าร่วมกันเป็นเวลา 30 วันที่มาแตรเคอ การเข้าเฝ้าเช่นนี้เป็นเรื่องปกติซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของพิธีตรียัมพรรษา หรือเรียกว่า การทดสอบจิตครั้งที่ 3 ซึ่งจะทำการกรุงโรมตอนปลายปีที่ 10 ที่ชิสเตอร์ได้ไปปฏิญาณตน แต่กรุงโรมอยู่ไกล และชิสเตอร์ในสยามก็น่าจะได้รับยกเว้นไม่ต้องไปถึงกรุงโรมสำหรับพิธีการนี้ คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดผู้ซึ่งได้รับพระพรหรรษาทานสิ้นเหลือจากการเข้าพิธีนี้เมื่อปีก่อน ๆ และตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าเฝ้าระยะยาวนี้ ได้พยายามอยู่หลายเดือนเพื่อหาผู้เทศน์อบรม ซึ่งในที่สุดก็หาได้

เนื่องจากการเข้าเฝ้าฟื้นฟูจิตใจในระยะยาวถึง 30 วันเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามหลักของท่านนักบุญอิกญาซีโอ ผู้เทศน์อบรมจึงต้องเป็นพระสงฆ์คณะเยสุอิต นอกจากนี้ท่านต้องพูดภาษาฝรั่งเศสได้คล่อง เพราะภาษานี้ถือเป็นภาษาหลักของคณะอัครทูต ในที่สุดคุณพ่อแวนเดนบุสเก (Vandenbussche) คณะเยสุอิตจากประเทศศรีลังกา ตกลงมายังสยามเป็นเวลาสองเดือน ตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนมิถุนายน 45 วันภายในระยะเวลาที่กำหนดนี้ ท่านได้เทศน์ไม่เพียงแต่สำหรับชาวคณะอัครทูตเท่านั้น แต่สำหรับสำนักคาร์แมล (Camelites) ที่เพิ่งตั้งได้ไม่นาน และสำหรับภราดาคณะเซนต์คาเบรียลด้วย ท่านสังฆราชแปร์โรสได้บันทึกไว้ในรายงานประจำเดือนของท่านว่า “จิตใจอันกระตือรือร้นในการแพร่ธรรมและความอดทนทางกายของท่านผู้เทศน์ นับว่าน่าสรรเสริญยิ่ง”

ชาวคณะอัครทูตก็ได้รับคำชมพอ ๆ กัน ชิสเตอร์แมรี ชิเฮนได้เขียนถึงคุณแม่บาร์บารา คลาโซลท์ อธิการิณีเจ้าคณะแขวงกลางในสหรัฐอเมริกาว่า หนึ่งในเดือนนี้เป็นเดือนที่สำคัญที่สุดและมีความสุขที่สุดในชีวิตของเธอ แม้ว่าตลอดการประชุม คุณพ่อใช้ภาษาฝรั่งเศสแต่ท่านก็พูดภาษาอังกฤษได้บ้างซึ่งทำให้การสารภาพบาปและการปรึกษาเรื่องที่เป็นส่วนบุคคลทำได้ง่ายขึ้น สำหรับชิสเตอร์ชาวอเมริกัน การเข้าเฝ้าฟื้นฟูจิตใจสิ้นสุดในวันที่ 18 เมษายน พร้อมกับเป็นธรรมเนียมมีการจับบท “ถวายตัวแด่พระเจ้า”¹⁰ อันเป็นบทภาวนาของนักบุญอิกญาซีโอ ให้ถวายทุกสิ่ง

10

บทเพลง “ถวายตัวแด่พระเจ้า”

โปรดรับ

1. สิ่งที่ได้รับจากพระสรรเพชญ์ ขอกลับถวายแด่องค์พระฤาษีพระเจ้าแห่งสัง(๕)ธรรม
สิ่งไรไม่มีวัน ถวายเป็นของกำนัล “น้ำจิต” “ความคิด” นั้นขอถวายแด่พระองค์

แต่พระเจ้าด้วยการยินยอมเต็มใจ วันต่อมาซิสเตอร์จากเชียงใหม่ก็ขึ้นรถไฟขบวนเช้ากลับไป เชียงใหม่ พร้อมด้วยอุคมคติ “อยู่เพื่อถวายตัวแด่พระเจ้า...” ซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการ เสียสละตน... อันเป็นข้อความที่เธอกล่าวซ้ำ ๆ ในเวลาต่อมา เพราะปี 1936 เป็นปีที่ทดสอบจิต วิทยาของเธอกับทุกคน

เดือนถัดจากการเข้าเฝ้าพระยะชยานี้เริ่มด้วยดิโคมิซิสเตอร์ใหม่ ๆ มาช่วยงาน วันที่ 6 มิถุนายน ซิสเตอร์โยเซฟ ดูวิล (Joseph Douville) มาจากประเทศจีน เธอเป็นชาวแคนาดาซึ่งสมัคร เป็นชาวคณะอัครทูตมาอยู่ที่ซัวเถาเมื่อปี 1923 เธอเข้าพิธีปฏิญาณตนชั่วคราวปี 1925 อีกสามปีต่อมา จึงเข้าพิธีปฏิญาณตนตลอดชีวิต นอกจากนี้มีระยะเวลาศึกษาที่เมืองแซงต์โซลฟ์ (St. Saulve) ทาง ภาคเหนือของประเทศฝรั่งเศส เธอได้อยู่ที่สำนักกรรมทูตประเทศจีนเป็นเวลา 13 ปี คู่กับความ ลำบากของสำนักและพูดภาษาจีนแต่ใจได้คล่อง เธอได้รับการต้อนรับด้วยความยินดีจากชาวคณะ อัครทูตในกรุงเทพฯ ต่อมาอีกหนึ่งเดือนก็ได้ต้อนรับสมาชิกใหม่อีกคนคือ นักเรียนเก่ามาแตร์เดอี มาร์เกอริต ดัน ซึ่งไปรับการอบรมที่นวกสถานเมืองโบยังซีเมื่อปี 1934 ต่อมาอีกสองปี เธอได้ กลายเป็นซิสเตอร์แอนเจลา เดอ นอเทรอดาม ดัน เข้าพิธีปฏิญาณตนชั่วคราวที่โบยังซีในเดือน เมษายน และได้เดินทางกลับมายังมาแตร์เดอีในทันที เธอเป็นชาวสยามคนที่ 2 ซึ่งได้รับกระแสเรียก เป็นชาวคณะอัครทูต คณะยินดีมากที่สุดที่ได้เห็นสัญญาณที่แสดงว่า สำนักกรรมทูตของคณะอัครทูตใน กาลังโซติช่วง

ตอนต้นปี สมาชิกเก่าสองท่านซึ่งได้ไปอยู่ประเทศจีนได้กลับสู่สยามในสภาพที่ไม่สู้ดีนัก คือซิสเตอร์มาเรีย ลูอิซา เขมินาติ ซึ่งได้ไปประเทศจีนตั้งแต่ปี 1931 บัดนี้เธอเองขอกลับมากรุงเทพฯ ทั้งที่เธอก็คุ้นกับบรรยากาศของมาแตร์เดอี ก็ดูเหมือนเธอไม่มีความสุขนัก ตามที่คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดเขียนถึงกรุงโรม ท่านกล่าวว่าซิสเตอร์ขอกลับไปประเทศอิตาลีอยู่ไม่หยุดหย่อน เธอได้อยู่ใน สำนักต่าง ๆ มาเป็นเวลา 9 ปี อันเป็นระยะเวลายาวสำหรับซิสเตอร์ ซึ่งรู้สึกว่าเป็นชีวิตอันอ้างว้าง และผิดหวังมาตั้งแต่ต้น เมื่อเธอกลับมากรุงเทพฯ ได้ไม่กี่เดือน เธอก็ได้รับอนุญาตตามคำขอของ เธอที่ขอซ้ำแล้วซ้ำเล่า เธอจึงกลับไปบ้านเกิดเมืองนอนของตน

ซิสเตอร์คนที่สองที่กลับมาจากประเทศจีนคือซิสเตอร์ลอเรนซินา เบลททิสซึ่งเดิมมาพร้อมกับซิสเตอร์ลูอิซาในปี 1927 และไปอยู่ประเทศจีนเมื่อปี 1928 เพราะเธอมีปัญหาทางอารมณ์ ไม่อาจ

-
- 2 ข้าไม่มีละเว้นสิ่งใดเป็นที่งานง เฉพาะคนประสงค์ ถวายตรงเข้าพระคุณ
ไม่ขอรับกลับคืน ใจไม่ฝืนขอพระคุณ ขอพระทรงเกื้อหนุน โปรดรับคืนของประทาน
- * ข้านี้ยอมทำตามพระประสงค์ ของพระองค์ มีเอี้ยคัดค้านขาน
ขอข้าฯ มีแต่ชีวิตในหรรษาทาน รักพระองค์แน่วนานไม่ขาดเลย
เพียงเท่านี้ข้าฯ ก็มีมีความสุข พระทรงปลุกในวิญญาณข้าฯ มีเลย
นี่คือ ความมั่งคั่ง ข่างเสวย ข้าฯ ขอเอ๋ย เจ้าพระคุณการุญเทอญ

ปรับตัวได้กับดินฟ้าอากาศ กับความโดดเดี่ยว และความแปลกประหลาดของสำนักทางตะวันออกไกล เธอไม่สามารถปรับตัวให้คุ้นกับสำนักทั้งสามแห่งในประเทศจีน เธอจะรู้สึกเกรี้ยวกราบควบคุมตัวเองไม่ได้ มิฉะนั้นก็ชิมเซร่า เธอมีความรู้ทางภาษาน้อย ไม่สามารถฝึกให้เข้าใจ คงไม่ต้องบอกว่าการอยู่ร่วมกันทำให้คณะเล็ก ๆ ที่ต้องดิ้นรนอยู่แล้ว ต้องสิ้นเปลืองพลังความอดทนไปมาก เดือนมิถุนายน **1935** ชิสเตอร์ลอเรนซินาก็มาถึงจุดวิกฤต...เธอเริ่มเกิดอาการมีภาพหลอน ได้ยินเสียงต่าง ๆ เกิดความกลัวว่าจะมีคนวางยา เป็นสภาพที่สุดทนทั้งกับตัวชิสเตอร์ลอเรนซินาเองและคณะที่มีภาระล้นตัวอยู่แล้ว คณะต้องดิ้นรนจัดการกับความยุ่งยากภายในสำนัก บ้านเมืองก็ยังไม่สงบ รายได้เพื่อช่วยให้สำนักทรงตัวอยู่ได้ก็มีจำนวนไม่แน่นอน การอยู่ของชิสเตอร์ลอเรนซินาที่มีอาการเกรี้ยวกราดน่ากลัวและความรู้สึกหวาดหวั่นของเธอ เกินความสามารถที่ชาวคณะจะรับมือได้ คุณแม่แมรี คู โรแซร์ ซึ่งเป็นอธิการินีประเทศจีนขณะนั้นจึงเขียนถึงคุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดที่กรุงเทพฯ ด้วยความหมดอาลัย ขอให้คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดช่วย กว่าจะได้คำตอบก็ช้า คุณแม่คู โรแซร์เกรงว่าชิสเตอร์ลอเรนซินาจะมีอันตรายทางร่างกายด้วย กระทั่งเวลาผ่านไปหนึ่งปี จึงได้รับอนุญาตให้ชิสเตอร์ลอเรนซินากลับไปกรุงเทพฯ ฯ ชิสเตอร์ลอเรนซินาอยู่ที่นั่นอีกหนึ่งปี ในที่สุดเธอก็กลับไปประเทศอิตาลีเมื่อเดือนเมษายน ปี **1937**

เดือนกรกฎาคมปี **1936** วาระที่คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ด ได้รับตำแหน่งอธิการินีของสำนักทางตะวันออกกำลังจะสิ้นสุด มาแตร์เดอิตกที่นั่นลำบากเพราะหน้าที่รับผิดชอบสองอย่างพร้อมกันของคุณแม่แมรี เดอ ลูร์ด ทำให้ท่านต้องจากโรงเรียนไปในขณะที่โรงเรียนต้องการความคิดเห็นและพลังใจจากอธิการินีผู้สามารถ การที่คุณแม่ไม่ได้ยู่สำนักบ่อยครั้ง ทำให้ชิสเตอร์อิกเนส เดอแลตซ์ ซึ่งทำหน้าที่รองอธิการต้องรับภาระรับผิดชอบประจำวัน จนต้องเข้าโรงพยาบาลเพราะป่วยเป็นไข้รอกสาต พ้ออาการทุเลาก็ไปพักฟื้นที่เชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้มาแตร์เดอิจึงมักขาดผู้นำอยู่เสมอ เป็นช่องว่างที่ทำให้ชิสเตอร์ที่มีบุคลิกครอบงำอย่างชิสเตอร์เจมมะ ฟินีและชิสเตอร์ซาวิเอร์ เปียร์ซ เข้ามาสวมบทบาทอย่างรวดเร็ว

แม้จะดูเหมือนเป็นความรอบคอบที่จะแต่งตั้งชิสเตอร์คนหนึ่งให้ดำเนินบทบาทอธิการินีของมาแตร์เดอิตก็ตาม แต่ในเดือนกรกฎาคมนั่นเองมีคำสั่งจากกรุงโรมให้คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดรับหน้าที่สองอย่างพร้อมกันอย่างเดิมต่อไปอีก สิ่งที่คุณแม่ไม่รู้และสิ่งที่จะทำให้สถานการณ์ยุ่งยากต่อไปอีกคือ ในไม่ช้าคุณแม่แมจะยิ่งจากไปไกลจากชาวคณะที่มาแตร์เดอี เดือนเมษายน คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ด ได้เขียนถึงคุณพ่อคุณแม่ของท่านว่า:

คุณแม่แซงต์มอง มาร์แตง มีคำสั่งเรียกลูกไปกรุงโรมเพื่อช่วยงานฟื้นฟูจิตใจ ก่อนไปที่นั่นลูกต้องไปเยี่ยมสำนักที่ประเทศจีนและชวา แล้วจึงจะไปพบท่านที่ฝรั่งเศส ลูกไม่ทราบว่าจะได้กลับมายังสำนักต่าง ๆ อีกเมื่อไร ลูกอาจจะต้องอยู่ที่กรุงโรมเป็นเวลาหลายเดือนหรืออาจจะหลายปีก็ได้ค่ะ

คุณแม่มาลี เดอ ลูร์ดรู้ดีว่าจะมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นขณะที่ไม่มีท่านอยู่ด้วย วันที่ 5 พฤษภาคม ท่านจึงเขียนถึงคุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แตงว่า ท่านกำลังทำอะไรที่ดีที่สุดจะมอบหมาย สะสางงานต่าง ๆ ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนจากไป ทั้งที่รู้ว่าการจากไปคราวนี้มาแต่ร์เดอี่จะมีความลำบากเพียงไรเมื่อไม่มีอธิการินี ท่านได้เขียนลงท้ายว่า “ดิฉันหาใครไม่ได้ที่จะทำหน้าที่นี้” ในจดหมายนั้นท่านอาจจะเสนอว่า คุณแม่แบร์นาร์ด์ มังแซล อาจจะต้องถูกขอตัวมาจากประเทศจีน สักสองสามเดือนจะได้จัดเรื่องต่าง ๆ ให้เรียบร้อย คุณแม่มั่นใจเพราะรู้ดีว่า คุณแม่แบร์นาร์ด์รู้ถึงวิธีการเค็ดขาดของกระทรวงศึกษาธิการ และท่านมีคุณสมบัติที่จะติดต่อกับบุคคลที่วางอำนาจได้ดี ไม่มีทางจะทราบว่าจะเสนอนี้ได้ไปถึงคุณแม่แบร์นาร์ด์หรือไม่ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ เรื่องนี้ไม่ได้รับการสนับสนุน พอปลายเดือนมิถุนายน ปัญหาเรื่องอธิการินีของมาแต่ร์เดอี่เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากันอีก คราวนี้คุณแม่มาลี เดอ ลูร์ดเสนอซิสเตอร์เจมมะ ฟินี การแต่งตั้งนี้คุณแม่รู้ว่าเป็นเรื่องที่จะทำความประหลาดใจแก่ชาวคณะ แต่ท่านก็กล่าวสรุปว่า ท่านไม่มีทางเลือก

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าปัญหาเรื่องบุคลากรเป็นปัญหาแบบเดียวกับที่มีในประเทศจีน ซึ่งทำให้คุณแม่มาลี เดอ ลูร์ดคิดที่จะจัดการใหม่หมด ทั้งสำนักที่ประเทศจีนและสยาม ในจดหมายฉบับเดียวกับที่ท่านเสนอซิสเตอร์เจมมะเป็นอธิการินีมาแต่ร์เดอี่ ท่านได้เขียนว่า “วันก่อนดิฉันเกิดความคิดขึ้นว่า จะง่ายกว่าไหม หากเอาสำนักสองแห่งในสยามไปสมทบกับชาว ซึ่งมีนวกสถาน มียุวาลัย ฯลฯ ทั้งนี้จะทำให้การโยกย้ายซิสเตอร์ในสังกัดไปมาง่ายเข้า”

ท่านรับว่า ท่านและคุณแม่ราฟาเอลเคยปรึกษากันถึงเรื่องความเป็นไปได้ที่จะเอาสำนักของคณะอูร์สุลินในประเทศจีนมอบให้สำนักบวชอีกคณะหนึ่งดำเนินงาน เพราะดูเหมือนเป็นไปได้ที่จะจัดหาซิสเตอร์ให้พอสำหรับการทำภารกิจให้สำเร็จในสำนักทั้งสองประเทศ ทว่าในช่วงเวลาเดียวกันนั้นเองคุณแม่แบร์นาร์ด์ มังแซลก็เขียนถึงคุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แตง เสนอว่า คณะอูร์สุลินอาจจำเป็นต้องสละสำนักในสยามเพื่อจะได้นำบุคลากรและทุนรอนมาจนเจอคณะอูร์สุลินในประเทศจีนที่กำลังดิ้นรนต้องการอยู่ นี่เป็นข้อเสนอแนะที่น่าคิดจากคุณแม่แบร์นาร์ด์ผู้ใช้เวลาถึง 9 ปีทุ่มเททั้งกายและใจให้สำนักในสยาม ผู้ใหญ่ในกรุงโรมอาจจะตกใจสุดขีดในคำเสนอของท่าน ท่านกล่าวง่าย ๆ ว่า แม้ท่านยังรักสยาม แต่เวลานี้สำนักในจีนเป็นสิ่งที่ท่านต้องเอาใจใส่เป็นเบื้องต้น

อย่างไรก็ตาม แม้มีความกังวลใจอยู่มาก โรงเรียนทั้งสองแห่งที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ที่กำลังดำเนินไปได้ดี ฤดูร้อนปีนั้น มาแต่ร์เดอี่มีเด็กสมัครเรียนถึง 300 คน ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ วันที่ 30 กรกฎาคม ท่านสังฆราชแปร์โรสได้ประกอบพิธีมิสซาขอบคุณพระเจ้าที่ประธานความสำเร็จแก่ชาวคณะอูร์สุลินซึ่งท่านให้ข้อสังเกตว่า “ให้การศึกษานี้ไม่เพียงก้าวหน้าเท่านั้น แต่เหนือสิ่งใดคือเป็นบรรยากาศของคริสต์ศาสนาให้เด็กด้วย”

ในฤดูร้อนปีนั้นมียุชั้วระยะหนึ่ง เรยีนาเชลีประสบเคราะห์ ด้วยมีเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งทำการต่อต้านชาวคณะออร์สุลิน โดยเฉพาะมีการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับเรื่องศาสนา ตามที่คุณแม่ราฟาแอลกล่าว เด็กนักเรียนโรงเรียนนี้ถูกอิทธิพลของการเสนอข่าวผิด ๆ ได้ลาออกไปเข้าโรงเรียนรัฐบาลอย่างไรก็ตาม พอถึงเดือนกรกฎาคม เด็กได้กลับมาสมัครเรียนใหม่ถึง **153** คน นักเรียนประจำก็เพิ่มขึ้น ท่านสังฆราชเปร์โรสได้บันทึกไว้ในรายงานเดือนนั้นอย่างมีความหวัง

เด็กชายเด็กหญิงยังมาสมัครเรียนใน โรงเรียนที่ดำเนินงานโดยภราดาคณะเซนต์คาเบรียล ซีสเตอร์คณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร์ และซิสเตอร์คณะออร์สุลินแห่งสหภาพโรมัน บิดามารดาของเด็ก ได้ตระหนักไม่เพียงแต่คุณค่าของการสอนของเราเท่านั้น แต่เหนืออื่นใดคือรู้คุณค่าของการศึกษาแบบคาทอลิก

สัปดาห์สุดท้ายของเดือนกรกฎาคม ความชื่นชมยินดีในความสำเร็จของชาวคณะออร์สุลินก็ห่อเหี่ยวด้วยอาการป่วยหนักของซิสเตอร์แบร์นาเด็ตต์ ฟาร์เจต์ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของโรงเรียนตั้งแต่เริ่มตั้งแต่ในปี **1932** หากขาดเธอผู้ซึ่งทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เปี่ยมด้วยความสามารถ โรงเรียนจะลำบากเพียงไรเธอสังเกตว่ามีการบวมที่ทรวงอกมาชั้วระยะหนึ่งแล้ว เมื่อประคบด้วยความร้อนอาการไม่ดีขึ้น เธอจึงไปหาหมอที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค ซึ่งดำเนินงานโดยโปรเตสแตนต์นิกายเพรสไบทีเรียนของสำนักสอนศาสนาอเมริกัน ปรากฏว่าเธอเป็นมะเร็ง ปลายเดือนกรกฎาคมเธอจึงเข้ามากรุงเทพฯ ฯ เข้าโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ซึ่งมีการตรวจรักษาที่ทันสมัยกว่าที่เชียงใหม่ วันที่ **4** สิงหาคม ซิสเตอร์แบร์นาเด็ตต์รับการผ่าตัด แม้หมอจะยินดีที่อาการของเธอทุเลาก็ตาม คุณแม่ราฟาแอลก็กล่าวว่า “ซิสเตอร์แบร์นาเด็ตต์ต้องเผชิญกับอนาคตที่ไม่แน่นอน” ขณะที่รอผลการตรวจสอบตัวอย่างชิ้นเนื้อที่ส่งไปที่กรุงปารีสเพื่อวินิจฉัยโรคให้ครบถ้วน แม้ว่าจะพยายามมองแง่ดีเพียงไร แต่อาการป่วยโดยฉับพลันของซิสเตอร์แบร์นาเด็ตต์ก็เป็นสัญญาณบ่งถึงอาการของเรยีนาเชลี ซึ่งใกล้จะถูกบังคับให้ต้องปิดตัวลง

วันที่ **1** กันยายน หนึ่งเดือนหลังการผ่าตัดของซิสเตอร์แบร์นาเด็ตต์ เธอมีอาการดีพอที่จะออกจากโรงพยาบาลไปพักผ่อนที่มาแตร์เดอี ชาวคณะออร์สุลินกำลังเป็นทุกข์อยู่ลึก ๆ ในใจที่ทราบว่าคุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดต้องจากคณะไปโดยไม่มีกำหนด ท้ายที่สุดท่านได้แจ้งให้คณะทราบในสิ่งที่ท่านรู้มาก่อนเกือบเดือนแล้ว หลังจากไปเยี่ยมชวาและฮาร์บินแล้ว ท่านจะไม่กลับกรุงเทพฯ ฯ ตามที่คุณคาดหวัง แต่จะเดินทางต่อไปยังกรุงโรมและจะอยู่ที่นั่นจนสิ้นปี ในขณะที่ท่านไม่อยู่ ซิสเตอร์เจมมะฟีนิจะรักษาการเป็นอธิการินี เรื่องนี้ไม่เพียงแต่น่าสนเท่ห์เท่านั้น แต่เป็นความปวศร้าวใจด้วยที่คุณแม่แมรี เดอ ลูร์ดถูกเอาตัวไป เพราะคุณแม่เป็นทั้งผู้อำนวยการที่แข็งแกร่งและเป็นผู้ให้คำแนะนำทางจิตใจที่ละเอียดอ่อนอีกด้วย เป็นพระพรพิเศษที่ประเมินค่ามิได้ในขณะที่คณะมีความอ้างว้างทางใจ แม้แต่นักเรียนก็ยังนึกถึงคุณลักษณะของท่านและยังคำนึงการจากไปของท่าน เด็กคนหนึ่ง

เขียนว่า “คุณแม่ใจดีและสุภาพ ท่านเป็นแสงสว่างของพวกเราค่ะ หนูเกรงว่านักเรียนบางคนจะลาออกจากโรงเรียนนี้ถ้าคุณแม่ไม่กลับมา...พวกเราเสียใจอย่างยิ่งและคิดถึงท่านมากค่ะ”

วันที่ 8 กันยายน ท่ามกลางการรำลึกลับที่เต็มไปด้วยน้ำตา ทำให้เราหวอนนึกถึงการเสียน้ำตาเมื่อคุณแม่แบร์นาร์ตจากไปเมื่อปีก่อน แล้วคุณแม่มารี เดอ ลูร์ด ก็ลงเรือโดยสารไปชวา หนึ่งเดือนต่อมาท่านก็มาถึงชัวเถา ร่วมเดินทางไปกับคุณแม่แบร์นาร์ต มังแซล เริ่มเดินทางไกลทั้งทางเรือและทางรถไฟไปยังสำนักของคณะอัครทูตที่เมืองฮาร์บิงทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีนคุณแม่มารี เดอ ลูร์ดเขียนว่า ที่แรกท่านลงเรือไปเซียงไฮ้ เมื่อท่านโดยสารรถไฟญี่ปุ่นไปเมืองไคเรน ในที่สุดท่านเขียนว่า “รถไฟที่ทันสมัยที่สุดของญี่ปุ่น” พาท่านทั้งสองมายังฮาร์บิง

จดหมายของคุณแม่เกี่ยวกับสภาพในฮาร์บิงกับสถานการณ์ของโลกเป็นการมองในแง่ดีอย่างไรเคียงสา คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดเขียนถึงคุณพ่อคุณแม่ของท่านว่า “คาดกันว่าการปฏิวัติในรัสเซียจะจบสิ้นในห้าปี ชาวยุโรปหลายคนก็กลับสู่บ้านเกิดเมืองนอนของตนแล้ว” ส่วนการที่ญี่ปุ่นยึดครองแมนจูว์ดังที่กล่าวกัน ท่านเห็นว่ามันเป็นเหมือนป้อมปราการที่ป้องกันการรุกรานของคอมมิวนิสต์จีน คุณแม่ชมระเบียบวินัยของญี่ปุ่นที่ใช้บังคับซึ่งต่างกับความสกปรกและไร้ระเบียบที่ท่านพบในประเทศจีน ท่านเขียนว่า “ญี่ปุ่นเป็นชาติที่เก่งชาติหนึ่ง ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ระเบียบเป็นเรื่องใหญ่” ความเห็นของคุณแม่ที่มองเพียงระยะสั้น ๆ ก็ไม่ผิดนัก เพราะมีคนแหลมคมจำนวนมากที่เข้าใจผิดเช่นกัน

งานของซิสเตอร์ที่ฮาร์บิงดึงดูดใจคุณแม่มาก ท่านคาดว่าต้องอยู่ที่นั่นนานหน่อย แต่วันที่ 26 พฤศจิกายน ท่านก็ได้รับโทรเลขจากกรุงเทพฯ ว่า “ซิสเตอร์ราฟาแอลป่วยหนัก สวดให้ด้วย!” คุณแม่ราฟาแอลมีสุขภาพไม่ดีมาหลายเดือนแล้ว วันที่ 7 ตุลาคม ท่านได้เขียนถึงคุณแม่แซงค์มองมาร์แตงว่าการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐดูเหมือนเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ท่านเกิดเป็นนี้ หอมเกรงว่าจะต้องทำการผ่าตัด อาการของท่านทรุดอย่างรวดเร็วไม่ถึงสัปดาห์ท่านก็ขึ้นรถไฟมากรุงเทพฯ ฯ เข้าโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ทิ้งให้ซิสเตอร์อิกแนส เดอแลตต์เป็นที่อธิการินีแทนขณะที่คุณแม่ราฟาแอลไม่อยู่

เรื่องนี้เป็นกรณีศึกษาเรขินาเชลี ซิสเตอร์อิกแนสซึ่งสงบมั่นคงและมีความสามารถ ยังไม่ฟื้นตัวมีสุขภาพดีนัก ซิสเตอร์แบร์นาร์ตก็ยังคงพักอยู่ที่มาแตร์เดอ ซิสเตอร์มารี ซีแซนก็ได้รับคำแนะนำให้ไปผ่าตัด ใ้ตั้งอีกเสบ ซิสเตอร์สตันีสลาสก็มีการโรคปอดกำเริบ ซิสเตอร์ทั้งหลายถูกทดสอบความศรัทธาจนแทบจะถึงจุดวิกฤต ชาวคณะที่เหลืออยู่ก็ต้องทำงานที่เกินขีดจำกัดของมนุษย์เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ต่อไป

วันที่ 24 ตุลาคม คุณแม่ราฟาแอลได้เข้ารับการผ่าตัด ไม่ใช่โรคนิวธรรมดาในไต แต่เป็นนิ้วในถุงน้ำดี ขณะดำเนินการผ่าตัดซึ่งถือว่าไม่มีอันตราย แต่เมื่อสิ้นสุดฤทธิ์ยาสลบหัวใจของคุณแม่ราฟาแอลกลับไม่ตอบสนอง ดูเหมือนว่าท่านจะไม่รอด ตลอดคืนนั้นและรุ่งขึ้นกลางวัน หอมและซิสเตอร์เจมมะเฝ้าอยู่ข้างเตียงตลอดเวลา กระทั่งในที่สุดหัวใจของคุณแม่ราฟาแอลเริ่มเต้นเป็นจังหวะ

ปกติ ซิสเตอร์เจมมะจึงส่งโทรเลขฉบับที่สองไปฮาร์บินส่งข่าวที่ทำให้เขาใจว่า คุณแม่ราฟาแอลแม่อังยังมีอาการหนักแต่ก็ฟื้นจิตอันตรายแล้ว

ความเจ็บป่วยของคุณแม่ราฟาแอลทำให้คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดต้องเปลี่ยนแผนการเดินทางของตน เมื่อมาถึงซัวเถาแล้วท่านตัดสินใจว่าจะไม่ตรงยุโรปทันทีตามที่กำหนดไว้ แต่จะกลับมากรุงเทพฯ ฯ ท่านมาถึงกรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ **3** ธันวาคม ได้รับการต้อนรับอย่างยินดีปราศจากผู้ที่มีเมื่อสองเดือนก่อนได้กล่าวอากันอย่างยืดยาว หลายสัปดาห์ผ่านไปและท่านได้สังเกตเห็นว่า สำนักกรรมทูตที่ซัวเถาเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นหลักเป็นฐานดี ต่างไปจากสำนักกรรมทูตประเทศจีนซึ่งไม่ยากจนข้นแค้น มีซิสเตอร์ไม่พอทำงาน ทำให้ท่านนึกได้ว่า ทั้งสำนักในจีนและในสยามได้พยายามเกินขอบเขตกำลังความสามารถของตนปัญหาที่เพิ่มขึ้นในเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยของซิสเตอร์ในสยามทำให้ท่านเสนอแนะเรื่องให้สำนักในสยามมาผูกพันรวมเป็นบ้านพี่บ้านน้องกับสำนักในซัวเถาหรือยกเลิกสำนักกรรมทูตทั้งหมดในประเทศจีนเป็นทางออกของปัญหาเฉพาะหน้า

ช่วงหนึ่งสัปดาห์ที่ท่านอยู่ที่ซัวเถา คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดได้พูดถึงความยากลำบากเหล่านี้กับท่านสังฆราชโวเอล ซึ่งเพิ่งให้ท่านสังฆราชราอิซซ์คทำหน้าที่แทนที่ซัวเถาเมื่อไม่นานมานี้ การสนทนาคราวนี้ซึ่งคุณแม่ได้รายงานอย่างละเอียดถึงคุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แตง ยังมีข้อความไม่กระจ่าง คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดรู้สึกประหลาดใจที่ตอนแรกท่าน โวเอลไม่คัดค้านข้อเสนอให้ยกงานของคณะอัครสุลินให้นักบวชคณะอื่นทำแทน เวลานั้นดูเหมือนท่านสังฆราชไม่ค่อยสนใจเรื่องทะนุบำรุงโรงเรียน ท่านอยากได้คณะนักบวชซึ่งงานเบื้องต้นคือการรักษาคนเจ็บไข้หรือดูแลคนยากจนและทำงานให้กับโบสถ์ ท่านกล่าวเสริมว่า “สิ่งที่ผมอยากได้มากกว่าคือคณะนักบวชซึ่งมีสำนักอยู่แล้วในประเทศจีน และเป็นแบบที่มีซิสเตอร์พื้นเมือง เพราะเรากำลังเตรียมมอบหน้าที่ปกครองให้แก่พระสงฆ์พื้นเมือง” เมื่อคุณแม่มารี เดอ ลูร์ดชี้แจงว่า คณะอัครสุลินก็มั่นหมายไว้แล้วให้หญิงสาวชาวจีนเป็นชาวคณะพื้นเมืองและมีนวกสถานแล้วที่เมืองโฮโป ท่านสังฆราชสันติรักษะกล่าวว่า “นี่ไม่ใช่คณะนักบวช พวกพระสงฆ์กำลังสงสัยว่าหญิงสาวที่เดินไปเดินมาโดยมีผ้าคลุมศีรษะเหล่านั้นคือใคร หญิงสาวเหล่านั้นไม่มีกฎวินัยปกครอง” คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดจะอธิบายอย่างไรก็ดูเหมือนไม่ทำให้ท่านพอใจ การสนทนาจึงสิ้นสุดลงโดยไม่มีข้อยุติ

สองสามวันต่อมา เมื่อคุณแม่มารี เดอ ลูร์ด ไปกล่าวอากาท่านสังฆราช น้ำเสียงของท่านเปลี่ยนไป ดูเหมือนท่านกลับกระตือรือร้นที่จะให้ชาวคณะอัครสุลินอยู่ที่ซัวเถาต่อไป ท่านกล่าวว่า “ให้เราสวดขอให้ทุกอย่างเป็นไปได้เพื่อพระสิริโรจน์ยิ่งใหญ่ของพระเจ้า จีนเป็นประเทศที่สำคัญที่สุดทางตะวันออกไกล และสำคัญที่สุดสำหรับคณะของคุณแม่ด้วย” ท่านกล่าวในตอนท้ายว่า ท่านจะเขียนถึงคุณแม่แซงต์ฌอง มาร์แตงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านจะวางใจบอกเล่าถึงแผนการเหล่านี้ให้ซิสเตอร์คนใดในสยามหรือประเทศจีนรับรู้ ไม่อาจทราบได้ วันที่ **8** ธันวาคม คุณแม่มารี เดอ ลูร์ดออกจากกรุงเทพฯ ฯ เดินทางโดยรถไฟสายใต้ไปสู่มาเลเซีย ต่อไปยังปีนัง ลงเรือโดยสารไปยุโรป

ให้รับประทานอาหารลำบาก” วันรุ่งขึ้นอาการบวมที่ขากรรไกรบนด้านขวาลามไปที่ใบหน้า ด้านขาทั้งซีก ความปวดร้าวขึ้นไปถึงศีรษะจนเช็ดศีรษะกระสับกระส่าย หมอพยายามระงับอาการของเธอโดยการเจาะเอาหนองออกแต่ไม่ได้ผล ยังมีอาการบวมเป่ง และความพยายามที่จะลดไข้ก็ไม่ได้สำเร็จ

ห้าวันต่อมาเป็นช่วงเวลาที่ความทรมาณของเธอไม่ลดลง เธอยังรู้สึกตัวตลอดเวลา วันที่ 5 มกราคม เมื่ออาการของเธอทรุดลง เธอก็มีกำลังพอบอกซิสเตอร์คนหนึ่งให้เขียนตามคำของเธอถึงน้องชายที่ชื่อเลโอ ครอบครัวของเธอได้ส่งจดหมายและของขวัญคริสต์มาสมาให้ เธอจึงต้องเขียนถึงคนเหล่านั้นจดหมายนั้นมีความว่า:

เลโอ น้องที่รักยิ่ง

เวลานี้ที่อยู่โรงพยาบาลแมคคอร์มิคหลังจากการผ่าตัดไส้ติ่งและเนื้องอกแล้ว การผ่าตัดไปได้ดี แต่เวลานี้มีอาการต่อมน้ำลายบวมที่ขากรรไกร ทำให้ต้องอยู่ในโรงพยาบาลต่อไป ที่ได้รับจดหมายของคุณเล่าเรื่องลูก ๆ ของเธอแล้ว เวลานี้ถ้าน้องจะบอกข่าวของพี่ให้คุณแม่รู้ก็ได้นะเพราะน้องรู้จักคุณแม่ดีกว่าพี่ ว่าท่านมีความกังวลใจเพียงไร โรงพยาบาลนี้เป็นของโปรเตสแตนต์นิกายเพรสไบทีเรียน แต่ทุกคนน่ารัก ซึ่งดูแลพี่อย่างดียิ่ง พี่จะเขียนถึงเธออีกเมื่อพี่มีแรงมากขึ้น

ซิสเตอร์มารี ซีแฮน พยายามเป็นครั้งสุดท้ายบอกให้เขียนสั้น ๆ ถึงคุณแม่ของเธอมีความว่า:

คุณแม่ที่เคารพรัก

ลูกได้รับเค้กผลไม้แล้วค่ะ มาถึงเรียบร้อยแล้ว อร่อยมากค่ะ ขอบคุณคุณแม่คะที่ส่งมาพร้อมลูกกวาดด้วย ลูกจะเขียนถึงคุณแม่อีกเมื่อจัดการ โรงเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว

เธอพยายามเขียนด้วยลายมือเธอเองลงท้ายจดหมายว่า “จากลูกน้อยที่น่ารักของคุณแม่มารี O.S.U.”

เช้าวันที่ 6 มกราคม ฝัที่ขากรรไกรแตก เชื้อติดต่อลามถึงสมอง ทั้งที่ใช้แอลกอฮอล์ทาตัวก็ระงับอาการไข้ไม่ได้ หมอเกรงว่าจะเกิดอาการชัก บ่ายวันนั้นเธอได้รับศีลเจิม ซิสเตอร์ทั้งหลายหวังว่าศีลศักดิ์สิทธิ์จะช่วยให้เธอมีกำลังขึ้น เย็นนั้นอาการเธอทรุดอย่างรวดเร็ว อาการแสดงชัดว่าเธอคงอยู่ไม่พินาศนั้น เธอสิ้นสติ อาการของเธอไม่สนองตอบคำถามของบรรดาซิสเตอร์ที่ห้อมล้อม เธอสิ้นชีวิตก่อนเที่ยงคืนวันที่ 6 มกราคม ตรงกับวันฉลองพระยาสามองค์ วันประกาศให้โลกรู้จักรัศมีอันรุ่งโรจน์ของพระเจ้า หลังจากการคืนชนต่อสู้เป็นเวลายาวนาน เธอก็หลุดพ้นจากความ

มีด รัศมีอันรุ่งเรืองเจ็ดจ้าวของพระเจ้าได้ฉายสว่างบนร่างของเธอ ดังที่ประกาศกอิสยาห์ได้ประกาศว่า:

เยรูซาเลมเอ๋ย
จงรีบลุกขึ้นมา
ห่มกายด้วยภูษาอันเรืองแสง
ให้สว่างเจิดจ้ารัสทั่วมืดทะแมง
รังสีจ้าแห่งพระเจ้าแจ้งกระจ่างตน
ถึงแม้โลกถูกคลุมด้วยความมืด
ทุกชาติจืดจางแสงทุกแห่งหน
พระเจ้าทรงส่องสว่างกลางสกล
ทั่วทุกคนมีแสงสว่างพร่างเหนือกาย

ขณะที่ทางเรยีนาเชลีเห็นชัดเจนว่า ซิสเตอร์มารี ซีแอนไม่มีทางฟื้น จึงส่งโทรเลขมากรุงเทพฯ ฯ มีข้อความสั้น ๆ ว่า “ติดเชื่อในสมอง หมคหวัง” คุณแม่ราฟาเอลซึ่งมีซิสเตอร์โคลทิลด์ อัญญาาร่วมทาง รีบขับรถไฟมาเชียงใหม่ แต่สายเสียแล้ว เมื่อมาถึงสถานีรถไฟ ซิสเตอร์อ๊กแนสและซิสเตอร์แบร์นาเด็ตมารับพร้อมกับข่าวว่าซิสเตอร์มารี ซีแอนจากไปเสียแล้วเมื่อคืนนี้ จึงรีบตรงไปอารามซึ่งตั้งศพซิสเตอร์และผู้เฝ้าสาวอยู่

ซิสเตอร์โคลทิลด์ อัญญา ได้เขียนถึงคุณแม่ของซิสเตอร์มารี ซีแอนบรรยายสภาพเมื่อเธอจากไปว่า:

เราตั้งร่างคุณแม่มารี ซีแอนในวัดน้อยของเรา เธอมีใบหน้าหน้าแย้มยิ้ม ร่างผอมบางขาวเหมือนสีผึ้ง แต่ริมฝีปากเผยอเห็นไรฟัน ทำให้ดูคล้ายดั่งเธอมีสันตอันแสนสุข ซึ่งหลายคนกล่าวว่า ลักษณะการนี้ปรากฏตั้งแต่เธอสิ้นลม แทน ใบหน้าที่ทรมานด้วยความเจ็บปวดในเวลานั้น

มิตรสหายและนักเรียนคุกเข่ารอบร่างเธอ นักเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์สวดคัง ๆ พระแท่นประดับด้วยผ้าสีดำ มีเทียนหกดวงจุดสว่าง รอบหีบศพมีพวงหรีดสวยงามที่ส่งมาจากหมอและมิตรสหาย อีกหนึ่งชั่วโมงต่อมา เมื่อใคร ๆ กลับกันแล้ว พวกเราซิสเตอร์ก็เข้ามาพิจารณาคุณคุณแม่มารีซีแอน เป็นครั้งสุดท้าย คู่วิญญาณพระคริสตเจ้าสวมมงกุฎกุหลาบขาว มีคำถวายตัวและยังสวมแหวน เพราะถอดจากนิ้วเธอไม่ได้ แล้วเราเอาผ้าคลุมร่างของเธอ

ปิดฝาโลง สวดบท “จากเหวลึก” ตามด้วยบท “วิญญานข้าฯ ถวายสดุดีพระเป็นเจ้า” คุณแม่มาลี ชิเฮน เป็นคนแรกในคณะของเราที่ได้สิ้นชีวิตอย่างมีสุขในสำนักธรรมทูต

พิธีศพงดงาม ทุกอย่างงามสง่า สงบ จับใจ เด็กนักเรียนเดินแถวถือธงโรงเรียน แต่งกระโปรงสีค่านำหน้าขบวน ที่โบสถ์มีชาวยุโรป อเมริกัน และแน่นอนมีคนไทยด้วย มีพิธีมิสซาขับอย่างสง่า ที่สุสานแสงแดดส่องผ่านกิ่งไม้ ทำให้ทุกอย่างดูสดใสไม่มีมืดมัว คุณแม่ราฟาเอล อธิการิณีพรมน้ำเสกเป็นคนแรก โปรยดินเหนือร่างคุณแม่มาลี ชิเฮนที่รักของเรา

เดือนนั้นท่านสังฆราชเปร์โรสได้บันทึกไว้ในรายงานของท่านว่า “นักบวชคนแรกของคณะอัครทูตแห่งสหภาพโรมันเพิ่งถึงแก่กรรมที่เชียงใหม่ คือคุณแม่มาลี โยเซฟ แห่งพระหฤทัยอันศักดิ์สิทธิ์ เธอมีกำเนิดเป็นชาวอเมริกัน เมื่อสิ้นชีวิต มีอายุ 35 ปี เพิ่งเข้ามาอยู่ในสยามได้ห้าปี”

แม้ว่าซิสเตอร์ทั้งหลาย แม้แต่ตัวคุณแม่มาลี ชิเฮนเอง ก็สรรเสริญความเอาใจใส่ที่ได้รับจากโรงพยาบาล ถึงกระนั้นก็ยังมีความรู้สึกงง ๆ อยู่ เพราะการผ่าตัดที่ดูเป็นเรื่องธรรมดา ทำให้คุณแม่มาลี ชิเฮนถึงแก่ชีวิตไปได้ ตั้งแต่เริ่มแรก การวินิจฉัยโรครก็ผิดพลาด ผลก็คือ การผ่าตัดจึงมิได้จัดเตรียมอย่างเหมาะสม ไม่ควรวางยาสลบแบบธรรมดาถ้าหากรู้อาการจริง ๆ ของคุณแม่มาลี ชิเฮนที่เป็นอยู่ขณะนั้น แม้การถ่ายเลือดก็ทำอย่างทุลักทุเล ที่อศจรรยที่สุดคือ อาการที่เกิดตามมาเป็นเหตุให้เธอสิ้นชีวิต อะไรเป็นเหตุให้เกิดหนองที่ขากรรไกรซึ่งสุดท้ายลุกลามถึงสมอง สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่หาคำตอบไม่ได้ อยากรู้ก็ตาม หมอโคลลิเออร์ก็พยายามเขียนปลอบใจครอบครัวของคุณแม่มาลี ชิเฮน ที่อิลลินอยส์ หมอเขียนได้อย่างยืดเยื้อถึงน้องชายของคุณแม่ อธิบายลักษณะของเนื้องอก อาการสนองตอบการผ่าตัด ฯลฯ ในข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงการสิ้นชีวิตที่เนื่องมาจากการผ่าตัด หมอวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาถึงการดำรงชีวิตที่หมอเห็นว่าไม่เหมาะสม แม้หมอจะรับรู้ว่าคณะได้ทำสิ่งดี ๆ สำเร็จไปมากและชมเชยจิตใจที่มีความศรัทธา แต่หมอก็ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ดูเหมือนว่านั่นเป็นแบบอย่างที่ดีล้มเหลวของการดำรงชีวิต จดหมายของหมอมีความว่า:

ยากสักหน่อยที่จะตัดสินว่าการผ่าตัดมีส่วนในการสิ้นชีวิตของเธอ การผ่าตัดต้องทำอย่างเร่งด่วน และแม้ไม่ทำการผ่าตัด ก็อาจเกิดการอักเสบที่ต่อมน้ำลายและหนองแตกออกจนทำให้เสียชีวิตได้เช่นกัน เธอเคยไปหาหมอพื้นคนหนึ่งที่กรุงเทพฯ ฯ เกี่ยวกับฟันซี่นั้น ได้ถอนฟันหลายซี่ ผมเองก็ถอนฟันให้เธอสองสามซี่ อยากรู้ก็ตาม ไม่มีอะไรผิดปกติเกี่ยวกับฟันก่อนการผ่าตัดและไม่มีเหตุผลที่จะเลื่อนออกไป ความรู้สึกของผมเองก็คือ ถ้าเธอมีสุขภาพทางกายดีกว่านี้ เธอก็จะฟื้นจากอาการผ่าตัดได้ง่ายขึ้น และหนองในโพรงฟันทั้งล่าง-บนนั้น ก็อาจจะไม่เกิดขึ้น

ชีวิตแบบที่ซิสเตอร์คาทอลิกดำเนินอยู่ ณ ที่นี้ เป็นชีวิตที่เคร่งเครียดเหน็ดเหนื่อย ทำงาน นานเกินควรสำหรับผู้ที่อยู่ในเขตร้อน อาหารก็จำกัดจำเขี่ย งานรับผิดชอบก็หนัก ปัญหา สุขภาพของธรรมชาติที่ได้ตีพิมพ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ และรายงานเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ที่อยู่ใน วงการต่าง ๆ เช่นสถานทูตอเมริกัน บริษัทน้ำมัน **Standard Oil** ฯลฯ แสดงให้เห็นว่า ในศตวรรษจักรคาทอลิกมีผู้เสียชีวิต **44**คน จากจำนวนทั้งหมด **1,000**คน ซึ่งตรงข้ามกับคริสตจักร โปรเตสแตนต์ที่เสียชีวิตเพียง **4**คน และอีก **3**คน สำหรับคนในวงการพาณิชย์ ผมคิดว่าไม่มีข้อสงสัยถึงสาเหตุหลักที่ทำให้คุณแม่มารี ซิแซนถึงแก่ชีวิต ก็คือการดำเนินชีวิตที่เคร่งครัด เหน็ดเหนื่อยในประเทศเขตร้อน มีการพักผ่อนและอาหารไม่พอเพียง และผมอาจจะกล่าว ได้ว่า เธอขาดการพักผ่อนหรือขาดการไปเปลี่ยนอากาศที่อื่นให้มีการผ่อนคลายบ้าง

นี่เป็นข้อกล่าวหาอันหนักหน่วงและใกล้เคียงความเป็นจริงมาก แต่ตามที่ชาวคณะอัครสุ ลินต้องเผชิญในปีต่อ ๆ ไปก็ยังไม่เห็นทางบรรเทา นอกจากต้องเสียดสละโรงเรียนหนึ่งซึ่งเป็น แผนการที่ไม่น่าคิดถึง...

เราชาวคณะอัครสุลินไม่รู้ว่าคุณแม่มารี เดอ ลูร์ด ซึ่งขณะนั้นกำลังเดินทางไปกรุงโรม กำลัง หมกหมุ่นอยู่กับการจัดระบบของสำนักธรรมทูตเสียใหม่ เพราะท่านถือเป็นเรื่องใหญ่